

Gramofon Rytm

AUTOR / WYTWÓRCA

CZAS I MIEJSCE

Czas powstania:

1956 - 1957

Miejsce powstania:

Poznań, Polska

DANE TECHNICZNE

Wymiary:

wys.: 180 mm, sze.: 585 mm, gł.: 380 mm

Materiał:

Technika:

PRAWA

Właściciel obiektu: Muzeum Inżynierii i

Techniki. Wizerunki cyfrowe i metadane

obektu: domena publiczna. Opis

kontekstowy: licencja CC BY-NC-SA 3.0 PL

(Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne -

Na tych samych warunkach 3.0 Polska).

POZOSTAŁE INFORAMCJE

MIM 174/V/22

SŁOWA KLUCZOWE

czas wolny, dźwięk, elektronika, fonografia,
komunikacja, muzyka, nagłośnienie, nośnik,
odtworzenie dźwięku, prąd, PRL, propaganda,
sprzęt RTV, wzornictwo polskie

Gramofon elektryczny Rytm powstał w odpowiedzi na rosnące potrzeby rynku muzycznego związane z urządzeniami do odtwarzania płyt gramofonowych. Ich znaczenie wzrosło na fali odwilży i zmian obyczajowych po okresie siermiężnej stalinizacji Polski w pierwszej połowie lat 50. XX wieku. Rytm to jeden z wczesnych przykładów urządzeń tego rodzaju, konstruowanych w okresie powojennym. Krajowym liderem produkcji gramofonów w latach 60. i 70. XX wieku miały stać się zakłady T-4 (późniejsze: Łódzkie Zakłady Radiowe Fonica). W latach 50. pozycja ta nie była jeszcze określona, a przedsiębiorstwa, które w 1961 roku weszły w skład Zjednoczenia Przemysłu Elektronicznego i Teletechnicznego Unitra dopiero określały profil swojej produkcji. Efektem tych poszukiwań jest właśnie Rytm. Za jego powstanie odpowiada fabryka Hipolit Cegielski Poznań. Zakłady te w 1949 roku upaństwowiono i zmieniono ich nazwę na Zakłady Metalowe im. Józefa Stalina w Poznaniu (ZISPO). Produkcja i przekazanie do sprzedaży gramofonu przypadły na przełom 1956 i 1957 roku. Podczas XX Zjazdu Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego w dniach 24 i 25 lutego 1956 roku, na zamkniętym posiedzeniu, Nikita Chruszczow przedstawił tajny referat obnażający zbrodnie i nadużycia Stalina. 12 marca zmarł Bolesław Bierut, odpowiedzialny za realizację stalinowskiej polityki w Polsce. 28 czerwca w Poznaniu wybuchły trzydniowe zamieszki – znane szerzej jako Poznański Czerwiec – które zainicjowali robotnicy ZISPO, żądając „wolności i chleba”. Protesty zostały wprawdzie krwawo stłumione, stały się jednak symptomem zmiany nastrojów społecznych. 1 listopada nazwę ZISPO zmieniono na Zakłady Przemysłu Metalowego H. Cegielski w Poznaniu, Przedsiębiorstwo Państwowe. Zamknięty w obudowie z fornirowanego drewna i pozbawiony wzmacniacza, stołowy gramofon Rytm wysuwa się z jej korpusu po opuszczeniu półkolistej klapy frontowej – stąd jego nazwa „chlebak”. Za wykonanie mechanizmu napędowego i montaż urządzenia odpowiadały ZISPO. W różnych okresach stosowano trzy rodzaje ramion adapterów, każdy systematycznie zastępowano lepszym. Były to chronologicznie: adaptory Poznańskich Zakładów Przemysłu Muzycznego Muza Poznań, adaptory ZISPO z dwuigłową wkładką, i, najliczniejsze, adaptory GD-56 Łódzkich Zakładów Radiowych T-4, których ramiona wykonano z bakelitu. Ostatni z wymienionych znajduje się w prezentowanym egzemplarzu. Obok wersji stacjonarnej, gramofon produkowano również w wersji walizkowej, w której obudowa mogła się różnić pod względem kształtu, zastosowanych materiałów oraz wykończenia. Opracowanie: Filip Wróblewski